

ČESKÁ NÁRODNÍ POUŤ DO ŘÍMA 2019

Milí poutníci, vážení čtenáři,
sestry a bratři v Kristu,

naše jubilejní pouť nám připomíná dlouholeté úsilí o svatořečení dcery královské a sestry krále, jak se tato abatyše kláštera klarisek Na Františku často podepisovala v listech adresovaných nejvýznačnějším osobnostem své doby, to jest třináctého století – století katedrál a univerzit, století zrodu naší západní, respektive křesťanské civilizace. I když svatá Anežka nestavěla katedrálu ani nezakládala univerzitu, přesto její první gotický chrám naší vlasti, klášterní areál Na Františku, znamená vstup gotické architektury a kultury do Prahy, tedy do centra naší země. Označení třináctého století jako doby katedrál a univerzit je autentické, nevypovídá ale o celém bohatství tohoto věku a nevystihuje úplně šíři a lidský rozměr naší civilizace. Svatá Anežka patří k plejádě středověkých žen, a to jak řeholnic, tak manželek a matek. Můžeme alespoň některé z nich připomenout: svatá Alžběta Durynská, svatá Kinga Polská, svatá Hedvika Slezská, svatá Zdislava z Lemberka... Tyto ženy reprezentují země, které dnes nazýváme visegrádská čtyřka. Země, které se odvolávají na misijní dílo sv. Vojtěcha, Radima a Radly, kteří vyšli na svou misijní cestu ze středočeské Libice, rodiště sv. Vojtěcha. V krvi zmíněné litanie proudí arpádovská krev, ale také přemyslovská, jako i krev Piastovců. Mohli bychom vyjmenovat i jiné národnosti.

Proč jsem zmínil tuto skutečnost? Abychom si uvědomili, že křesťanství je velice úzce spojeno se spoluprací a vzájemností mužů a žen. Je to náboženství, v kterém se setkává Bůh s člověkem, kterého Bible definuje jako muže a ženu, s člověkem, který je Božím obrazem. Víru v Boha vyznáváme, když činíme znamení kříže a říkáme: „Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.“ Tak také zpíváme ve svatováclavském chorálu. Svatá Anežka prostupuje naše dějiny. Byla sestrou krále, ale také tetou Přemysla Otakara II., kterého chtěla vidět na císařském trůnu v Cáchách. Kancléř království, olomoucký biskup a probošt vyšehradské kapituly Bruno ze Schauenburku, zakladatel moravských Athén – Kroměříže –, odvolává se na křest svaté Ludmily, tedy na cyrilometodějskou misii, která vytvořila a umožnila vstup třetímu soustátí vedle karlovské říše a Byzance na mapu Evropy. Zmíněné ženy vytvoří nový sociální a zdravotní systém tehdejší střední Evropy, který vyrůstá z humanity kříže sv. Františka. Je to právě třinácté století, kdy Kristus na kříži v naší západní výtvarné kultuře nese často viditelnou podobu serafínského stigmatizovaného světce Františka z Assisi.

Svatá Anežka prostupuje dějiny našeho národního obrození jako zápas o obnovení práv Zemí Koruny české v rámci habsburské monarchie. Beatifikace Anežky a Jana Sarkandra je velkým dílem dvou metropolitů naší církve, pražského arcibiskupa kardinála Schwarzenberga a olomouckého arcibiskupa kardinála Fürstenberga – je výsledkem spolupráce dvou bratranců. Není náhodou, že na Václavském náměstí v Praze obsadila čtvrté místo na svatováclavském sousoší tehdy blahoslavená Anežka, které ustoupil svatý Jan Nepomucký. Byl to prorocký krok, který hlásal, že svatořečení Anežky přinese mír a štěstí naší vlasti. Vidíme, že toto proroctví má i svoji historii. Od devatenáctého století se u svatého Václava na jeho náměstí shromažďují ti, kteří pociťují nutnost Božího zásahu v touze po nápravě poměrů a návratu svobody. Není ovšem náhodou, že také tohoto místa zneužívají mnozí,

kteří zaměňují svévoli a bezuzdnost s pojmem svobody. Proto byla svatováclavská tradice zneužívána a děje se tak někdy i dnes. Na druhou stranu také vyvolává i nenávist.

Nad tím vším se klene postava Přemyslovny. Ženy, která dokázala svůj úděl královské dcery proměnit v duchovní mateřství, jež připomíná jeden ze základních pilířů západní civilizace: víra, věda a nezištná láska – charita. Bůh vyslyšel naše volání a na přímluvu svaté Anežky nám její kanonizace otevřela cestu ke svobodě a suverenitě. Však také po celý rok její kanonizace se shromažďovaly tisíce a desetitisíce lidí na Václavském náměstí u sousoší vévody České země, u sousoší, které je také jejím sousoším. Přijeli jsme do Věčného města. Do města, kde kráčely dějiny, kde se z nelítostného hegemona stalo město, které hlásá zvěst o lásce a milosrdenství, o Bohu, kterého nazýváme Otcem a který se stal člověkem v Ježíši Kristu.

„Člověk bez Boha,“ říká voják třicetileté války v divadelní hře Dobrý Bůh a ďábel od Jeana-Paula Sartra, „je pouhá mašina“. Člověk, který pozvedá svou hlavu ze země k Bohu, který mu podává ruku a proměňuje ho, se stává Božím dítětem, tedy synem či dcerou. Ne otrokem, ale svobodným. Můžeme k Bohu volat „Otče“, ale i „Bratře“. Můžeme se vnořit do tajemství Ducha, kdy naše lidská pozemská pomíjejícínost se proměňuje v tajemství lásky a přátelství občana Božího království.

Svatou Anežku svatořečil svatý Jan Pavel II., první slovanský papež – papež, hlásící se k sv. Vojtěchovi. Na ruzyňském letišti ho vítal prezident svobodného Československa Václav Havel slovy: „Nevím, zda vím, co je to zázrak. Přesto se odvažuji říct, že jsem v tomto okamžiku účastníkem zázraku: člověk, který byl ještě před šesti měsíci zatýkán jako nepřítel svého státu, vítá dnes jako jeho prezident prvního papeže v dějinách katolické církve, který stanul na půdě, kde tento stát leží. Nevím, zda vím, co je to zázrak. Přesto se odvažuji říct, že budu dnes odpoledne účastníkem zázraku: na tomtéž místě, kde se před pěti měsíci – v den, kdy jsme se radovali ze svatořečení Anežky České – rozhodovalo o budoucnosti naší země, bude dnes hlava katolické církve sloužit mši svatou a pravděpodobně děkovat naší světici za její přímluvu u Toho, kdo má ve svých rukou tajemný běh všech věcí. Nevím, zda vím, co je to zázrak. Přesto se odvažuji říct, že jsem v tomto okamžiku účastníkem zázraku: do země zdevastované ideologií nenávisti přijíždí posel lásky; do země zdevastované vládou nevzdělanců přijíždí živoucí symbol vzdělanosti; do země donedávna ničené ideou konfrontace a rozdělení světa přijíždí posel míru, dialogu, vzájemné tolerance, úcty a laskavého porozumění, zvěstovatel bratrské jednoty v různosti. Po dlouhá desetiletí byl z naší vlasti vyháněn duch. Mám tu čest být svědkem okamžiku, kdy její půdu líbá apoštol duchovnosti.“

Po třiceti letech víme, že končí etapa našich dějin, která znamenala obnovu, ale také řadu zkoušek a jistě i zklamání. My jsme však přijeli do Říma, abychom nejenom děkovali, ale abychom vyznali, že věříme v zázrak, a proto nemůžeme propadnout beznaději.

✠ Dominik kardinál Duka
arcibiskup pražský a primas český